

Smaastykker.

1.

En kalendarisk Bemærkning om „dies soteriorum“.

Af C. F. Bricka.

Om Oluf Boreks Fødselsdag hersker der nogen Uoverensstemmelse mellem Kilderne. Dr. E. F. Koch, som i sin Biografi af Oluf Borek berører dette, anser den 7. April (1626) for at være den rette Dag, saaledes som det ogsaa i Regelen hedder. I sin Undersøgelse bemærker han: «Man skulde vente Afgjørelsen for disse modstridende Angivelser i Autobiografien, men denne siger kun, at han er født die Soteriorum»¹⁾. Naar Autobiografien siger dette, da har den imidlertid i Virkeligheden sagt nok, idet den dermed har angivet en bestemt Dag, hvad da ogsaa baade Samtiden og den nærmeste Eftertid har vidst, thi Joh. Møller f. Ex. skriver, at Borch fødtes «ipso Soteriorum sive crucifixionis Christi die»²⁾. I nyere Tid synes denne Kundskab derimod at være gaaet tabt: i de almindelig benyttede latinske Lexica og Fortegnelser over Helgendage og Fester vil man vist forgjæves lede efter Ordet. Det betyder, som Stedet hos Møller allerede har vist, Langfredag, og Rigtigheden af denne Forklaring fremgaar bl. a. af Jos. Laurentii Amalthea onomastica, et gammelt Lexikon, som udkom 1640 i Lucca. Her hedder det nemlig (S. 829): «Soteria, Parasceues dies, quo salutare piaculum pro nobis Christus cruci affixus Deo persoluit. Venerdì santo.» Betegnelsen har næppe været brugt meget her i Landet; dog har jeg ogsaa truffet den anvendt om en

¹⁾ E. F. Koch, Oluf Borek S. 5.

²⁾ Cimbria lit. III. 56.

anden Mand fra det 17de Aarhundrede. Om Henrik Christensen Ejby, Rektor i Helsingør, berettes, at han døde 1696 „ipso die soterias“¹⁾.

Da Langfredag 1626 netop faldt paa den 7. April, som Dr. Koch allerede har bemærket, se vi altsaa, at det er Oluf Borch selv, som har henført sin Fødsel til denne Dag, men da hans Autobiografi synes at være Kilden til de Efterretninger, som have samme Angivelse, kan man ikke sige, at de ere blevne forøgede med en ny, medens de vel snarere ere blevne reducerede til een. Derimod kan man vel nok mene, at Angivelsen har faaet større Vægt som hidrørende fra Manden selv. Dog dette Spørgsmaal vedkommer ikke denne Notits.

2.

En Notits om Christian IV's Bygmester Hans Steenwinkel.

Af C. F. Bricka.

I den nys paabegyndte Udgave af Christian IV's egenhændige Breve hedder det i en Note om Hans Steenwinkel (f. 1587 † 1639), at han virkede baade som Billedhugger og Bygmester i Kongens Tjeneste og 1619 beskikkedes til at være Bygnings-Tilsynsmand ved alle dennes Bygninger, og idet der derpaa henvises til en Række Steder, hvor han nævnes, siges der til Slutning om et af disse (F. R. Eriis, Samlinger t. Dansk Bygnings- og Kunsthist. S. 265), at der med Urette der er gjort Forsøg paa at gjøre ham til to Personer, hvoraf den ene skulde have været Sten- og Billedhugger, den anden Bygmester²⁾. Den nærmere Bevisførelse for Urigtigheden af dette Forsøg kunde af Hensyn til Pladsen ikke gives i Udgaven af de kongelige Breve, men da en Begrundelse af den fremsatte Paastand dog synes ikke at burde savnes, skal jeg her fremkomme med en saadan.

¹⁾ Hundrup, Lærerstanden ved Helsingørs lærde Skole (Roskilde Kathedralskoles Program 1860) S. 10. — Begge Formerne, baade *dies soteriorum* og *d. soterias*, kunne bruges; *ἡ σωτηρία* betyder Frelsen, *τα σωτήρια* (sc. *ἑσπρά*) Festen i Anledningen af Frelsen.

²⁾ Kong Christian IV's egenhændige Breve, udg. af C. F. Bricka og J. A. Fridericia, 1. Hefte (1632—33) S. 26.